

Nd.

564. Frumvarp til laga

[278. mál]

um verðjöfnunargjald af raforku.

(Lagt fyrir Alþingi á 94. löggjafarþingi, 1973—1974.)

1. gr.

Greiða skal 13% verðjöfnunargjald í Orkusjóð af seldri raforku á síðasta stigi viðskipta, þ. e. sölu til notenda, en notandi telst sá, sem ekki endurselur raforkuna.

Verðjöfnunargjaldinu skal varið til að bæta fjárhag Rafmagnsveitna ríkisins skv. nánari ákvörðun stjórnar Orkusjóðs og ráðherra orkumála.

2. gr.

Verðjöfnunargjaldið skal lagt á sama gjaldstofn og söluskattur skv. lögum nr. 10/1960 með áorðnum breytingum, en söluskattur skal ekki greiddur af verðjöfnunargjaldi raforku.

Raforka undanþegin söluskatti með heimild í 20. gr. laga nr. 10/1960, er verðjöfnunargjaldskyld.

Heimilt er gjaldskyldum seljendum raforku að hækka söluverð raforku sem gjaldinu nemur.

3. gr.

Hver sá aðili, sem selur raforku á síðasta stigi viðskipta skv. 1. gr. 1. mgr. og er gjaldskyldur skv. lögum þessum skal ótilkvaddur greiða mánaðarlega innheimtumanni ríkissjóðs í undæmi því, sem hann er heimilisfastur í, verðjöfnunargjald það, sem honum ber að standa skil á.

Greiðslunni skal fylgja skýrsla um alla skuldfærða raforkusölu síðasta mánuð.

4. gr.

Verðjöfnunargjaldi ásamt skýrslu um skuldfærða raforkusölu skal skila fyrir hvern mánuð og er gjalddagi 15. dagur næsta mánaðar eftir uppgjörsmánuð og eindagi 10 dögum síðar.

5. gr.

Hafi gjaldskyldur aðili ekki skilað verðjöfnunargjaldi á eindaga, falla á dráttarvexti, 1½% fyrir hvern byrjaðan mánuð, talið frá gjalddaga.

6. gr.

Innheimtumenn ríkissjóðs skulu senda Orkusjóði uppgjör og skilagrein mánaðarlega.

Ekki skal greiða þóknun fyrir innheimtu verðjöfnunargjaldsins.

7. gr.

Ekki skal greiða verðjöfnunargjald af raforku seldri til Áburðarverksmiðjunnar hf. og Íslenska Álfélagsins hf.

8. gr.

Ágreining um gjaldskyldu og gjaldstofn má bera undir ráðherra orkumála. Málshöfðun fyrir almennum dómstólum um gjaldskyldu og gjaldstofn skal byrjuð innan 6 mánaða frá álagningu gjaldsins.

9. gr.

Ráðherra orkumála er heimilt að setja reglugerð, þar sem nánar er kveðið á um framkvæmd laga þessara, þ. á m. um gjaldstofn, álagningu og innheimtu verðjöfnunargjaldsins.

10. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum eða varðhaldi, nema þyngri refsing liggvið skv. öðrum lögum.

Mál út af brotunum skulu rekin að hætti opinberra mála.

11. gr.

Gjald skv. lögum þessum, svo og dráttarvexti, má taka lögtaki skv. lögum nr. 29/1885.

12. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að veita Rafmagnsveitum ríkisins eftirgjöf á bráðabirgðalánnum ríkissjóðs, sem veitt voru með gjaldfresti á aðflutningsgjöldum árin 1972 og 1973 að fjárhæð 147 millj. kr.

Ríkissjóði er heimilt að endurgreiða úr ríkissjóði bráðabirgðalán Seðlabanka Íslands, sem veitt var ríkissjóði í nafni Rafmagnsveitna ríkisins árið 1973, að fjárhæð 130 millj. kr.

Heimildir þessar ná einnig til gjaldfallinna vaxta af lánunum.

13. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða síðar, að þau lán Orkusjóðs til Rafmagnsveitna ríkisins, sem breytt var í vaxta og afborgunarlaus lán skv. heimild í 2. gr. laga nr. 96/1965 skuli endurgreiðast með þeim kjörum, sem hún telur Rafmagnsveitum ríkisins fært að standa undir.

14. gr.

Ráðherra, er fer með raforkumál, skipar þrjá menn til fjögurra ára í senn til að eiga sæti í stjórn Rafmagnsveitna ríkisins og skal einn þeirra skipaður samkvæmt tillögum Sambands íslenzkra rafveitna. Ráðherra skipar formann stjórnarinnar. Stjórnin hefur á hendi stjórn Rafmagnsveitna ríkisins undir yfirstjórn ráðherra.

Ráðherra ákveður starfshætti og starfskjör stjórnarmanna.

Til þess að skuldbinda Rafmagnsveitur ríkisins þarf undirskrift tveggja stjórnenda.

15. gr.

Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög nr. 96/1965 um ráðstafanir til að bæta fjárhag Rafmagnsveitna ríkisins og lög nr. 17/1970 um breytingu á þeim lögum.

16. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Þegar raforkusala er skuldfærð hjá notanda í fyrsta sinn, eftir gildistöku laga þessara, fyrir tímabil, sem hefst fyrir gildistöku laganna, en lýkur eftir gildistöku þeirra, skal reikna verðjöfnunargjaldið af raforkuverði í réttu hlutfalli við dagafjölda eftir gildistöku laganna af heildardagafjölda reikningstímabilsins.

Greinargerð.

Hinn 5. október 1973 skipaði iðnaðarráðuneytið Hörð Sigurðsson, deildarstjóra, Sigurgeir Jónsson, aðstoðarbankastjóra, og Bjarna Braga Jónsson, forstöðumann, í nefnd til að kanna fjárhagsörðugleika Rafmagnsveitna ríkisins og gera tillögur til úrbóta, og var Bjarni Bragi Jónsson skipaður formaður nefndarinnar. Nefndin skilaði hinn 21. janúar 1974 ítarlegri skýrslu um viðfangsefnið og tillögum sínum.

TILLÖGUR NEFNDARINNAR til úrbóta eru svo hljóðandi:

„1.1. Jöfnun áorðins halla 1972 og 1973.

Til þess að jafna áorðinn rekstrarhalla 1972 og 1973, ásamt fjárvöntun framkvæmda og skort á rekstrarfé vegna aukinna útistandandi tekna, alls að fjárhæð 294 millj. kr., verði leitað eftirfarandi lausna:

1. Athugað sé, hvort fært sé að gefa eftir tollalán og önnur bráðabirgðalán ríkissjóðs, allt að fjárhæð 282 millj. kr., sbr. fordæmi í lögum nr. 96, 22. desember 1965, um ráðstafanir til að bæta fjárhag Rafmagnsveitna ríkisins.

2. Að því marki, sem það sé ekki fært, verði veitt langt lán með venjulegum kjörum fjárfestingarlána, til jöfnunar hallans upp í fulla fjárhæð 294 millj. kr.

1.2. Jöfnun rekstrarhalla 1974 og framvegis.

Til þess að mæta óhjákvæmilegri tekjuþörf umfram færar verðhækkanir á eigin orkusölu Rarik, verði verðjöfnunargjaldi raforku breytt í form hlutfallsálagningar á smásöluveltu eða samsvarandi heildsölu, þar sem smásölustig er ekki fyrir hendi. Verði álagshlutfallið þá annað tveggja:

1. Jafnframt eftirgjöf skulda, sem um ræðir 1. tl. kafla 1.1. verði verðjöfnunargjaldið 13% af ofangreindum gjaldstofni.

2. Án slíkrar eftirgjafar verði verðjöfnunargjaldið 15% af gjaldstofninum. Verði um takmarkaða eftirgjöf að ræða, verði verðjöfnunargjaldið ákveðið í hlutfallslegu samræmi við það innan ofangreindra marka.

Þessi tillögukafli er háður þeirri forsendu, að hæfilegt gjald verði lagt á hitaveitur til að greiða fyrir örari nýtingu jarðhita til húshitunar.

1.3. Ráðstafanir til að mæta kostnaðarhækkunum framvegis.

Umfram þá ráðstöfun að láta verðjöfnunargjaldið framvegis fylgja raforkusölu, er lagt til, að reynt verði að fylgja eftirfarandi reglum:

1. Verðbreytingar orkunnar verði gerðar jafnhraðan og kostnaðarbreytingar eru á orðnar eða fyrirsjáanlegar. Verði eigi að síður nokkur töf á, að auknar tekjur mæti útgjöldum í greiðsluskilningi, verði bætt álagi á verðbreytingum til að vinna þann áhalla upp á einu ári.

2. Verðhækkun framkvæmda hvers árs verði gerð upp eða áætluð og bætt við framkvæmda- og fjáröflunaráætlun eftirfarandi árs, meðan hún er til fjárlagaafgreiðslu.

1.4. Fjármögnunarkjör.

Eftir því, sem kostur er, verði forðast að fjármagna framkvæmdir Rarik með vísitölutryggðum spariskirteinalánum, heldur reynt að láta þær hafa sem mestan forgang um löng og hagstæð lán, sbr. álit Rarik-nefndar 1969, kafla 7.2. Stutt tækja-kaupalán verði endurfjármögnuð að hluta, þegar greiðslur þeirra falla til.“

SKÝRSLA NEFNDARINNAR fjallar um helstu orsakir fjárhagsvandans, tölulegt mat fjárhagsvandans og leiðir til tekjuöflunar. Í skýrslu nefndarinnar segir m. a. í kafla um almennt og sérstakt misræmi tekna og kostnaðar:

„Orkuverðið varðar lífskjör í dreifðum byggðum og þar með afstöðu til aðstöðujöfnunar og jafnvægis í byggð landsins. Af þessu stafar tregða á að láta orkuverðið endurspeglar að fullu framleiðslu- og dreifingarkostnað orkunnar.

Að því leyti sem löggjafinn sættir sig ekki við, að verð endurspegli kostnað, hlýtur hann að leggja til framlag, svo sem gert er í mynd verðjöfnunargjaldsins. Það var fyrst ákveðið árið 1965 sem 35 m.kr. á ári og síðan tvöfaldað 1969, í 70 m.kr. á ári, en í báðum tilvikum ákveðið sem föst fjárhæð, óhagganleg fyrir verðlagsbreytinguna eða öðrum tilefnum. Þetta fyrirkomulag mun annars vegar hafa borið með sér neitun löggjafans á að viðurkenna óhjákvæmilegt framhald verðbólgu, en hins vegar kann að hafa falist í því von um, að Rafmagnsveiturnar efldust með auknu rekstrarumfangi til að standa meir á eigin fótum. Hvorugt hefur verið staðfest af reynslunni, svo sem nánar mun vikið að í sambandi við athugun úrræða, þannig að verulegt skarð hefur myndast í raunverulegar verðjöfnunartekjur.

Skipulagsbygging Rarik gerir í sjálfu sér tregt um að ná samræmi tekna og kostnaðar. Orkuveitusváðin búa yfir mjög mismunandi framleiðslu- og dreifingarskilyrðum orkunnar, væntanlega meiri en verðjöfnunargjaldið fær sléttað yfir. Tilraunir til svæðismunar í gjaldskrá heildsölu hafa reynst stöðugur ásteytingarsteinn. Á hinn bóginn er tæpast þolað, að notendur á hagstæðari svæðunum greiði mun meira en svarar kostnaði þar eða er sambærilegt við orkukostnað innan annarra orkukerfa á sömu svæðum.

Þessi mótsögn getur leitt til þess, að örðugt sé að ná einu verði á landsmælikvarða, er nægi fyrir fullum kostnaði.“

Þá vekur nefndin athygli á því, að með hækkunum rekstrarkostnaðar, og þá sérstaklega oliuverðhækkuninni, hefur aðstöðumunur Rafmagnsveitum ríkisins í óhag aukist stórlega á kostnaðarmælikvarða, en sá munur felst einna helst í mikilli dísilorkuvinnslu á afmörkuðum svæðum með óhagstæða orkuöflunarkosti, sem verða að gerast í tiltölulega stórum stökkum.

Um áorðinn greiðsluhalla segir í skýrslunni, að fjárvöntun, sem myndast hefur árin 1972 og 1973, sé nú talinn 294 m.kr., sem sundurliðast í aðaldráttum þannig í millj. kr.:

	1972	1973	Alls
Greiðsluhalli rekstrar	3	123	126
Fjárvöntun framkvæmda	59	74	133
	62	197	259
Aukning útistandandi skulda o. fl.			35
Alls			294

Þá segir, að rekstrarhalli 1973 hafi að öðru leyttinu stafað af almennum hækkunum flestra rekstrarliða, en að hinu leyttinu af því, að orkuverð hafi verið hækkað treglega og verðjöfnunargjaldstekjur hafi enn ekki verið láttnar hækka. Um verðjöfnunargjaldið segir:

„Verðjöfnunargjaldið var ákveðið með lögum árið 1965 sem 35 m.kr. árleg upphæð, en var á síðari hluta 1969 tvöfaldað upp í 70 m.kr. á ári. Álagning þess er miðuð við bæði afl- og orkustærðir í heildsölu og þannig ákveðin fyrir hvert ár í senn, að það eigi að gefa 70 m.kr. af áætlaðri heildsölu. Innheimta ársins 1971 komst þó upp í 74.4 m.kr.

Miðað við þennan verðmætisgrundvöll nam innheimta verðjöfnunargjaldsins 7.5% árið 1966 og 7.2% 1971, en frá þeim árum hefur hlutfallið farið lækkanði og var 5.1% 1968 og 4.6% 1973. Fyrri verðjöfnunargjaldið gildi fyrri hluta 1969, en miðað við veltu ársins í heild hefur það numið 4.3%, en síðara verðjöfnunargjaldið hins vegar 8.6% á sama mælikvarða. Að óbreyttri upphæð má áætla það 3.1% árið 1974.

Af þessu má draga þá ályktun, að frá setningu verðjöfnunargjaldsins 1965 eða endurskoðun þess 1969 hafi dregið úr raunverulegu gildi þess til verðjöfnunar um meira en helming. Að sama skapi hefur dregið úr þeirri hlutfallslegu byrði, sem það er raforkunotendum. Hækkun þess upp í 7—8% af umræddum stofni mundi út frá þessu viðhorfi nánast vera endurtekning á fyrri reynslu og leiðrétting í það horf, sem fyrst var tilætlan löggjafans.

Verðjöfnunargjaldið hefur tapað gildi sínu ört af völdum verðbólgunnar. Á hinn bóginn er engin ástæða til að ætla, að sá aðstöðumunur, sem því er ætlað að jafna, sé svo skammær, að úr honum dragi í takt við verðbólguna.

Rýrnun raunverulegra tekna af völdum þessa er veigamikil ástæða fyrir endurteknum fjárhagsvandkvæðum Rarik.

Reiknað hefur verið út á grundvelli töflu Orkustofnunar, hverju munaði ef verðjöfnunargjald hefði jafnan numið 7.5% af sölu, svo sem var fyrsta árið. Hefðu tekjur tímabilsins orðið við það hærra sem nemur 124.5 m.kr. Af þessari reynslu er sprottin sú hugmynd að láta verðjöfnunargjaldið framvegis fylgja söluverðmæti, og er þá söluskattstofn smásölu einna handhægust viðmiðun, enda tilgangurinn að jafna verð til endanlegra smásölu kaupenda.

Til þess að breyta álagningu verðjöfnunargjaldsins í þetta form þarf að bæta fjárhæð þess í fyrra formi við fjárvöntunina, áður en fundið sé það hlutfall álagningar, sem nægir.

Sé miðað annars vegar við þann halla, sem fram kemur í rekstraráætlun 1974 (Tilvik 1), en hins vegar sama halla að frádragnum greiðslum af hugsanlegu lengingarláni, kemur nauðsynleg hæð verðjöfnunargjaldsins fram af eftirfarandi yfirliti:

	Í millj. kr.	
	Tilvik 1	Tilvik 2
Greiðsluhalli rekstrar	272	232
Núgildandi verðjöfnunargjald lagt niður	70	70
Alls til jöfnunar í nýju formi	342	302
Áætlaður gjaldstofn	2 250	2 250
Nauðsynlegt verðjöfnunargjald	15,2%	13,4%

Það virðist þolanlegt frávik eða afsláttur að slétta álagshlutföllin niður í 15% eða 13% en um það munar 5 eða 10 m.kr. Hærra tilvikið, 15%, virkar mjög hátt, eða um tvöfalt hærra en áður hefur verið að stefnt með löggjöf. Mælir það sterklaga með athugun á því, hvort ekki megi jafna áorðinn halla með öðrum hætti, svo að hallast megi að lægri tilvikinu, 13%. Með hliðsjón af stórauðnum kostnaði hins raunverulega aðstöðumunar, sem fyrir hendi er, má e. t. v. telja það álagningarhlutfall þolanlegt, sé ekki öðrum úrræðum til að dreifa.

Hækkun raforkuverðs af völdum þessarar breytingar verður ekki svo há, sem svarar álagshlutföllum, heldur dregst fyrri verðjöfnunargjald frá, svarandi til 3.1% af smásöluveltunni ásamt sölu til Kísiliðju og varnarliðs, svo að hækkunin ætti að nema tæpum 12% eða 10%. Í þessu sambandi kæmi hins vegar til greina að endurskoða heildsöluverð raforku, þyki það þá almennt of lágt, svo sem þegar er að vikið, að því er varðar heildsölu Rarik.

Í frumvarpi þessu er lagt til, að ráðin verði bót á fjárhagsörðugleikum Rafmagnsveitna ríkisins í samræmi við tillögur nefndarinnar á þann hátt, að ríkisstjórninni verði heimilað að veita eftirgjöf á lánum samtals að fjárhæð 277 millj. kr. og með því að leggja verðjöfnunargjald á raforkuna á síðasta stigi viðskipta, sem nemur 13% á sama gjaldstofn og söluskattur er lagður á. Áætlaður gjaldstofn árið 1974 er 2 250 millj. kr.

Rekstraráætlun tímabilsins 1974—1980, gerð 17. janúar 1974, miðuð við óbreytt verðjöfnunargjald, fylgir frumvarpinu sem fylgiskjal I. Þá fylgir frumvarpinu áællun Orkustofnunar, dags. 18. des. 1973, um sölu raforku 1973—1974 sem fylgiskjal II.

Rafmagnsveitur ríkisins.— 17.01.74.

REKSTRARÁÆTLANIR 1974—1980.

Upphæðir í Mkr.	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
GJÖLD	1 212	1 268	1 206	1 300	1 404	1 511	1 617
Laun og launatengd gjöld	133	139	145	152	159	166	174
Annar kostnaður	135	141	147	154	161	168	176
Olía	284	217	35	60	88	128	166
Orkukaup	320	350	429	467	508	550	591
Vextir og afborganir	340	421	450	467	488	499	510
TEKJUR	940	1 011	1 082	1 159	1 236	1 313	1 399
Heildsala	279	292	306	320	328	336	352
Smásala	611	669	726	789	858	927	997
÷ Verðjöfnunargjald	÷ 30	÷ 30	÷ 30	÷ 30	÷ 30	÷ 30	÷ 30
Verðjöfnunargjald	70	70	70	70	70	70	70
Aðrar tekjur	10	10	10	10	10	10	10
HALLI	272	257	124	141	168	198	218

Orkustofnun 18.12.73.

ÁÆTLUÐ SALA RAFORKU 1973—1974.
(með 13% sölusk. og viðlagasjóðsgjaldi).

Nr. Notkun	1972			1973		1974	
	GWh	Mkr.	aur/kWh	GWh	Mkr.	GWh	Mkr.
1.1 Heimilisnotkun	173,0	538,7	311	185	662	198	885
2 Húshitun	106,3	77,0	72	114	95	123	128
3 Búrekstur	35,1	46,7	133	43	66	59	112
4 Lýsing fyrirtækja	58,4	270,5	463	62	330	66	440
5 Smáiðja	22,7	86,9	383	24	106	26	144
6 Sementsverksmiðjan	13,2	14,7	111	13	17	13	20
7 Stóriðja, önnur	149,6	297,2	199	167	382	176	503
8 Götulýsing	16,1	49,6	308	17	60	18	79
9 Önnur notkun	24,2	76,7	317	25	91	26	118
Alls smásala	598,6	1 458,0	244	650	1 809	705	2 429
2.1 Álverksmiðjan	770,6	208,0	27	1 171	316	1 190	321
2 Áburðarverksmiðjan	127,6	33,6	26	140	36	145	38
3 Kísliðjan	9,7	9,5	98	10	14	10	14
4 Keflavíkurlflugvöllur	54,6	55,1	101	60	85	60	85
5 Hvanneyri	1,4	0,9	64	1	2	2	2
Alls stórsala	963,9	307,1	32	1 382	453	1 407	460
Sala alls	1 562,5	1 765,1	113	2 032	2 262	2 112	2 889

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

1. mgr. Lagt er til að verðjöfnunargjald verði nú lagt á alla raforku á síðasta stigi afhendingar. Þ. e. til notandans, en verðjöfnunargjald á raforku í heildsölu verði fellt niður. Ákvæði þetta kemur í stað 4. og 5. gr. laga nr. 96/1965 um ráðstafanir til að bæta fjárhag Rafmagnsveitna ríkisins og laga nr. 17/1970 um breytingu á þeim lögum. Reglur um gjaldstofn og útreikning gjaldsins eru einfaldaðar frá því, sem var í fyrrgreindum lögum og tekjur af verðjöfnunargjaldi breytast í samræmi við breytingar á raforkuverði og magni seltrar raforku.

2. mgr. er efnislega eins og síðari hluti 1. mgr. 4. gr. laga nr. 96/1965, sbr. 1. gr. laga nr. 17/1970. Um Orkusjóð og stjórn hans, Orkuráð, eru ákvæði í X. kafla Orkulaga nr. 58/1967.

Um 2. gr.

1—3 mgr. Lagt er til, að verðjöfnunargjaldið verði lagt á sama gjaldstofn og söluskattur er lagður á skv. gildandi söluskattslögum. Til að taka af allan vafa er tekið fram, að undanþágur frá söluskatti á raforku, sem veittar hafa verið eða kunna að verða veittar með heimild í 20. gr. laga um söluskatt nr. 10/1960, undanþigga ekki jafnframt raforkuna frá verðjöfnunargjaldi. Ein slík söluskattsundanþága er nú í gildi, en með bréfi fjármálaráðherra, dags. 10. mars 1972, var raforkusala til húshitunar undanþegin söluskatti. Þá er lagt til, að söluskattur verði ekki lagður á verðjöfnunargjaldið, heldur verði söluskattur og verðjöfnunargjald lagt á sama gjaldstofn.

4. mgr. Ákvæði þetta er efnislega samhljóða 7. gr. laga nr. 96/1965.

Um 3. gr.

Lagt er til, að sami álagningar- og innheimtuháttur verði hafður á og ákveðinn er í lögum og reglugerðum um söluskatt með þeim breytingum, sem leiðir af sér-
eðli samnings um sölu á raforku. Gjald fyrir raforku er skuldfært og innheimt eftir að afhending og notkun hafa farið fram. Magn seltrar raforku er lesið af mælum hjá notandanum með vissu millibili. Gjald fyrir raforkuna er reiknað eftir magni og skv. gildandi gjaldskrá og notandinn skuldfærður fyrir gjaldinu og það innheimt hjá honum. Verðjöfnunargjaldið verður því ekki réttilega reiknað fyrir en eftir álestur mæla og útreikning söluverðs. Um leið og útreikningi er lokið er notandinn skuldfærður og við það tímamark er verðjöfnunargjaldskyldan miðuð. Innheimta gjaldsins dreifist yfirleitt jafnt yfir árið.

Um 4. gr.

Í ákvæði þessu er tekið mið af gildandi reglum um skil á söluskattsskýrslum um greiðslu.

Um 5. gr.

Ákvæði þetta er í samræmi við gildandi ákvæði um viðurlög við vanskilum opinberra gjalda og svarar til 9. gr. laga nr. 96/1965.

Um 6. gr.

Með ákvæði þessu er lagt til, að komið verði á fastri skipan um samskipti innheimtumanna og Orkusjóðs um uppgjör innheimts verðjöfnunargjalds.

Um 7. gr.

Í grein þessari eru tæmandi taldir þeir notendur, sem undanþegnir eru verðjöfnunargjaldi. Áburðarverksmiðjan hf. er undanþegin verðjöfnunargjaldi skv. 6. gr. laga nr. 96/1965, en óheimilt er að leggja verðjöfnunargjaldið á Íslenska Álfélagið hf. skv. samningi, sem veitt hefur verið lagagildi.

Um 8. gr.

Lagt er til, að ágreining um gjaldskyldu- og gjaldstofn megi leggja fyrir ráðherra sem æðsta stjórnvald.

Ákveðin er sérstök fyrning málshöfðunarheimildar fyrir almennum dómstólum.

Um 9. gr.

Ráðherra er veitt heimild til að kveða nánar á um framkvæmd laganna í reglugerð. Ekki þykir ástæða til að taka fram, að farið skuli eftir lögum og reglugerðum um söluskatt um álagningu og innheimtu gjaldsins, en augljóst er hagræði af því, að þessi atriði lúti sömu reglum í framkvæmd.

Um 10. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 11. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 12. gr.

Lagt er til, að ríkissjóður fái heimild til að veita eftirgjöf og greiða fyrir Rafmagnsveitur ríkisins skuldir að fjárhæð samtals 277 millj. kr.

Um 13. gr.

Í 2. gr. laga nr. 96/1965 var ríkisstjórninni heimilað að breyta vissum lánnum Raforkusjóðs (nú Orkusjóður) til Rafmagnsveitna ríkisins í vaxta- og afborgunarlausan lán fyrst um sinn og ákveða síðar, að lánin skuli endurgreiðast með þeim kjörum, sem hún telji Rafmagnsveitum ríkisins fært að standa undir.

Heimildin til að breyta lánnum þessum, sem nema kr. 98 688 176.00, í vaxta- og afborgunarlausan lán var notuð og er lagt til, að heimild ríkisstjórnarinnar til að ákveða síðar, að lán þessi skuli endurgreiðast með þeim kjörum, sem hún telur Rafmagnsveitum ríkisins fært að standa undir, skuli haldast.

Um 14. gr.

Grein þessi er óbreytt 6. gr. laga nr. 19/1970 um breytingu á lögum nr. 96/1965.

Um 15. gr.

Lagt er til, að lög nr. 96/1965 með síðari breytingum í lögum nr. 17/1970 verði úr gildi felld, enda hafa þau ákvæði laganna, sem enn skipta máli, verið tekin í frumvarp þetta.

Um 16. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um ákvæði til bráðabirgða.

Þar sem sölutímabili í hinum einstöku samningum seljenda og notenda raforku lýkur ekki á sama tíma, heldur dreifist yfir langan tíma og milli aflestra á mæla og innheimtu líður nokkur tími, er óhjákvæmilegt að hafa ákvæði til bráðabirgða, þar sem kveðið er á um hvernig reikna skuli verðjöfnunargjald á raforku, sem seld er á tímabili, sem fellur beggja megin við gildistöku dag laganna. Lagt er til, að við útreikning á seldri raforku frá gildistöku dag laganna til álestursdags, sé lagt til grundvallar, að orkunotkun sé jöfn allt tímabilið og verðjöfnunargjaldið reiknað í réttu hlutfalli við dagfjöldann frá gildistöku laganna til álestursdags af heildardagafjöldanum. Engin önnur aðferð leiðir til sanngjarnari niðurstöðu.